Projekt podstawy programowej dla szkoły branżowej I stopnia

JĘZYK POLSKI

Język polski w branżowej szkole I stopnia wspiera ucznia w rozwijaniu kompetencji niezbędnych do świadomego funkcjonowania w życiu osobistym, społecznym i zawodowym. Przygotowuje do posługiwania się językiem polskim w różnorodnych sytuacjach komunikacyjnych, w tym związanych z wykonywaniem przyszłego zawodu. Przedmiot rozwija umiejętność rozumienia i tworzenia wypowiedzi ustnych, pisemnych i multimodalnych, wykorzystywania informacji z różnych źródeł oraz współpracy i komunikacji w środowisku pracy.

Zajęcia z języka polskiego umożliwiają uczniowi rozwijanie wiadomości i umiejętności polonistycznych oraz kompetencji fundamentalnych, wspierających uczenie się przez całe życie, świadome uczestnictwo w życiu społecznym oraz odpowiedzialne podejmowanie decyzji. Rozwijają umiejętność krytycznego odbioru informacji, rozpoznawania dezinformacji oraz odpowiedzialnego korzystania z narzędzi cyfrowych, w tym sztucznej inteligencji.

Istotnym elementem kształcenia jest kontakt z literaturą i innymi tekstami kultury. Dobór tekstów powinien uwzględniać zarówno dziedzictwo kulturowe, jak i utwory bliskie doświadczeniom młodych ludzi. Przedmiot stwarza uczniom możliwość korzystania z kultury w sposób odpowiadający ich potrzebom i zainteresowaniom oraz wspiera rozwój refleksji nad człowiekiem, wartościami i współczesnym światem.

ZAKRES PODSTAWOWY

Cele kształcenia – wymagania ogólne

1. Rozwijanie i doskonalenie sprawności komunikacyjnej w różnych sytuacjach życia codziennego, społecznego i zawodowego, z zastosowaniem zasad kultury języka, także w środowisku cyfrowym.

2. Pogłębianie zainteresowań lekturowych i rozwijanie pozytywnych nawyków czytelniczych.
3. Rozwijanie wrażliwości aksjologicznej inspirowane literaturą oraz innymi tekstami kultury.
4. Budowanie świadomości kulturowej oraz poczucia przynależności do wspólnoty lokalnej, narodowej, europejskiej i światowej.
5. Rozwijanie sprawczości przez podejmowanie działań twórczych oraz aktywne uczestnictwo w życiu społecznym i kulturalnym.

Treści nauczania – wymagania szczegółowe dotyczące wiedzy i umiejętności

I. Komunikacja i świadomość językowa

Pytanie wiodące: Jak komunikować się w różnych sytuacjach życiowych z wykorzystaniem różnorodnych środków językowych, zasad poprawności i etykiety językowej?

Uczeń:

1) dostosowuje styl i formę wypowiedzi do celu, sytuacji komunikacyjnej oraz odbiorcy zarówno w kontaktach bezpośrednich, jak i w środowisku cyfrowym, także w kontekście zawodowym;
2) komunikuje się w sposób sprzyjający budowaniu relacji, w tym przez stosowanie zasad poprawności językowej i etykiety językowej;
3) identyfikuje błędy językowe oraz dokonuje korekty własnych wypowiedzi pod kątem poprawności językowej, stylistyki oraz spójności i logiki wywodu;
4) przestrzega zasad formalnych, logicznych i etycznych podczas dyskusji i debaty;
5) korzysta z informacji zwrotnej, wdrażając otrzymane wskazówki w celu rozwijania swoich wypowiedzi i usprawniania procesu uczenia się;
6) stosuje w swoich wypowiedziach różne elementy leksykalne adekwatnie do swojej intencji i sytuacji komunikacyjnej;

7) wykorzystuje pojęcia: błąd językowy, dialekt, frazeologizm, styl wypowiedzi, sytuacja komunikacyjna.

II. Odbiór tekstów kultury

Pytanie wiodące: Jak rozumieć i interpretować teksty kultury?

Uczeń:

1) interpretuje różnorodne wypowiedzi z uwzględnieniem ich wieloznaczności, kompozycji, intencji oraz toku wywodu;
2) wyszukuje, selekcjonuje, hierarchizuje, syntetyzuje i krytycznie ocenia informacje i opinie zawarte w wypowiedziach, w adekwatny do potrzeb sposób korzysta z narzędzi sztucznej inteligencji;
3) stosuje różnorodne strategie pracy z tekstem kultury, w tym różne formy selekcji i zapisu informacji;
4) wyjaśnia związek motywów, tematów i problemów omawianych tekstów kultury ze swoimi doświadczeniami oraz problemami świata współczesnego, w tym społecznymi, technologicznymi, informacyjnymi i klimatycznymi;
5) przedstawia różne uzasadnione propozycje interpretacji tekstów kultury uwzględniające:
    a) osobistą perspektywę, własne przekonania i doświadczenia,
    b) różne cele i metody interpretacji oraz specyfikę form przekazu,
    c) odwołania do tradycji biblijnej i antycznej oraz innych mitologii,
    d) wybrane środki wyrazu artystycznego,
    e) wybrane motywy,
    f) sensy alegoryczne, symboliczne i metaforyczne;
6) wartościuje, ocenia i komentuje różnorodne teksty kultury, w tym filmowe, teatralne oraz treści cyfrowe, z uwzględnieniem ich specyfiki, oraz odnosi rozpoznane w utworach wartości i problemy do własnych doświadczeń, wyborów, postaw oraz do problemów współczesności;

7) wykorzystuje pojęcia: fantastyka, fantasy, katharsis, komizm, kontekst, kultura, motyw, profanum, realizm, sacrum, tragizm.

III. Tworzenie wypowiedzi

Pytanie wiodące: Jak tworzyć wypowiedzi ustne, pisemne i multimodalne, aby precyzyjnie wyrażać myśli i uzasadniać własne stanowisko?

Uczeń:

1) tworzy wypowiedzi argumentacyjne ustne i pisemne, także w kontekście zawodowym;
2) selekcjonuje treści, porządkuje je i formułuje wnioski w formie notatek, konspektów, planów wypowiedzi i prezentacji;
3) redaguje wypowiedzi użytkowe, w tym: list motywacyjny, życiorys zawodowy (CV), pismo interwencyjne;
4) tworzy wypowiedzi odwołujące się do własnych doświadczeń czytelniczych, dostosowując kompozycję i język do celu, odbiorcy i sytuacji komunikacyjnej;
5) dokonuje korekty wypowiedzi pod względem poprawności kompozycyjnej i rzeczowej;
6) wykorzystuje pojęcia: funkcja wypowiedzi, kompozycja, parafraza, styl, synteza, wnioskowanie.

IV. Edukacja medialna

Pytanie wiodące: Jak skutecznie, krytycznie i twórczo korzystać z przekazów medialnych i wzmacniać podmiotowość informacyjno-komunikacyjną?

Uczeń:

1) interpretuje przekazy medialne z uwzględnieniem relacji między słowem, obrazem i dźwiękiem;
2) rozwija umiejętność aktywnego wyszukiwania i weryfikowania potrzebnych informacji w różnorodnych źródłach, z uwzględnieniem kryterium poprawności rzeczowej, oraz krytycznie ocenia ich zawartość;

3) rozróżnia przekazy o charakterze informacyjnym, opiniotwórczym i perswazyjnym z wykorzystaniem wiedzy o języku i strukturze tekstu;

4) tworzy różnorodne przekazy medialne z wykorzystaniem językowych i pozajęzykowych środków komunikacji oraz z zachowaniem etycznej odpowiedzialności za słowo;

5) porównuje obraz rzeczywistości obecny w różnych przekazach medialnych, z uwzględnieniem, kto, w jakim celu i dla kogo go wykreował;

6) wykorzystuje pojęcia: fact-checking, mowa nienawiści, netykieta, perswazja, stereotyp, stygmatyzacja, wiralność.

V. Rozwijanie umiejętności autorefleksji i tworzenie tożsamości

Pytanie wiodące: W jaki sposób budować swoją tożsamość i rozumienie współczesnego świata w odniesieniu do własnych wartości, kultury i doświadczeń edukacyjnych?

Uczeń:

1) dokonuje autorefleksji metapoznawczej, analizuje własne procesy uczenia się, identyfikuje ich mocne i słabe strony oraz formułuje wnioski i strategie służące świadomemu doskonaleniu własnego uczenia się;

2) prezentuje swoje przekonania oraz poglądy w odniesieniu do ważnych dla siebie wartości z poszanowaniem zasad współżycia społecznego;

3) w tekstach kultury rozpoznaje wyzwania współczesności, w tym społeczne, technologiczne, informacyjne i klimatyczne;

4) w odniesieniu do poznawanych tekstów kultury formułuje wnioski o znaczeniu kultury i języka oraz dziedzictwa kulturowego, historycznego i przyrodniczego w budowaniu tożsamości narodowej, wspólnotowej i osobistej;

5) interpretuje teksty kultury jako źródła wiedzy o człowieku, jego postawach, wartościach, przekonaniach i wyborach oraz odnosi je do własnych doświadczeń i przekonań.

VI. Praktyki lekturowe

Pytanie wiodące: W jaki sposób czytanie literatury pomaga rozpoznawać wartości, rozumieć doświadczenia innych i rozwijać krytyczne myślenie?

Uczeń:

1) czyta różne teksty, rozwija świadomość własnego sposobu odbioru, rozpoznaje bariery utrudniające rozumienie przekazów oraz poszukuje sposobów ich przezwyciężenia;

2) w każdym roku szkolnym czyta nie mniej niż trzy dłuższe utwory literackie, krótsze utwory lub fragmenty dłuższych utworów reprezentujące różnorodne rodzaje, gatunki i konwencje literackie, publicystykę, a także poznaje inne teksty kultury poruszające ważne dla współczesności zagadnienia, w tym globalne i lokalne wyzwania, relacje międzyludzkie i społeczne oraz podkreślające wartość człowieka i otaczającego go świata, przy czym nie można pominąć utworów z literatury polskiej i światowej wymienionych poniżej:

   a) *Bogurodzica* oraz wybrane pieśni i treny Jana Kochanowskiego,

   b) *Pan Tadeusz* Adama Mickiewicza,

   c) *Lalka* Bolesława Prusa,

   d) wybrane utwory lub ich fragmenty autorstwa polskich noblistów: Henryka Sienkiewicza, Władysława Stanisława Reymonta, Czesława Miłosza, Wisławy Szymborskiej, Olgi Tokarczuk,

   e) wybrane utwory liryczne XIX, XX i XXI w.,

   f) wybrany dramat Williama Shakespeare'a,

   g) wybrany utwór odnoszący się do wojny i okupacji oraz totalitaryzmów XX w.,

   h) dwa utwory opublikowane po 1989 r., wybrane wspólnie przez nauczyciela oraz uczniów spośród propozycji obejmujących współczesną literaturę polską i światową, podejmujące zagadnienia istotne dla współczesnego doświadczenia młodych ludzi oraz problemów społecznych, kulturowych i egzystencjalnych;

3) poznaje fragmenty Biblii, mitologii grecko-rzymskiej, mitologii różnych kultur oraz wybraną tragedię antyczną jako źródła fundamentów kultury, motywów, symboli i archetypów;

4) uczestniczy w dyskusji o lekturze, formułuje własne stanowisko, uzasadnia je przykładami oraz odnosi się do stanowisk innych osób.

Wymagania szczegółowe dotyczące doświadczeń edukacyjnych

W ramach zajęć z języka polskiego uczeń zdobywa doświadczenia edukacyjne, które przez swój praktyczny charakter wspierają wykorzystanie wiedzy przedmiotowej. Doświadczenia edukacyjne wzmacniają kompetencje fundamentalne i przekrojowe oraz rozwijają sprawczość ucznia.

Raz w trakcie etapu edukacyjnego uczeń:

1. uczestniczy w wybranych wydarzeniach artystycznych (np. teatralnych, muzycznych, tanecznych lub innych formach życia kulturalnego, stacjonarnie lub online) oraz interpretuje je i ocenia w wybranej formie wypowiedzi;
2. tworzy i prezentuje własne interpretacje tekstów kultury w zróżnicowanych formach (np. performatywnych, audialnych, wizualnych, medialnych);
3. indywidualnie lub w grupie przygotowuje i prezentuje wydarzenie artystyczne (np. przedstawienie, słuchowisko, czytanie performatywne).

Przykładowe teksty do omówienia

1) Chaczatur Abowian, *Rany Armenii*;

2) Dante Alighieri, *Boska komedia*;

3) Lidia Amejko, *Farrago*;

4) Szymon An-ski, *Dybuk*;

5) Karen Armstrong, *Krótka historia mitu*;

6) Arystoteles, *Poetyka* (fragmenty);

7) Adam Asnyk, wybrane wiersze;

8) Margaret Atwood, *Oryks i Derkacz*, *Penelopiada*, *Rok potopu*;

9) św. Augustyn, *Wyznania*;

10) Jane Austen, *Rozważna i romantyczna*, *Duma i uprzedzenia*, *Perswazje*;

11) Krzysztof Kamil Baczyński, wybrane wiersze;

12) Jan Bajtlik, *Nić Ariadny*;

13) ks. Józef Baka, wybrane wiersze;

14) Honoré de Balzac, *Ojciec Goriot*;

15) Stanisław Barańczak, *Etyka i poetyka*, *Tablica z Macondo*, wybrane wiersze;

16) Jerzy Bartmiński, *Językowe podstawy obrazu świata*;

17) Joanna Bator, *Ciemno, prawie noc*;

18) Charles Baudelaire, *Kwiaty zła*;

19) Samuel Beckett, *Czekając na Godota*;

20) Zbigniew Białas, *Rutka*;

21) Elizabeth Bishop, wybrane wiersze;

22) Katarzyna Boni, Elżbieta Cherezińska i inni, *Ziarno granatu. Mitologia według kobiet* (wstęp Zyta Rudzka, red. Paweł Goźliński);

23) Jorge Luis Borges, *Alef*, *Fikcje*;

24) Tadeusz Borowski, *Proszę państwa do gazu*, *U nas w Auschwitzu*;

25) Jolanta Brach-Czaina, *Szczeliny istnienia*, *Błony umysłu*;

26) Jerzy Bralczyk, *Zwierzyniec*, *Jeść!!!*, *Język na sprzedaż*;

27) Bertolt Brecht, *Matka Courage i jej dzieci*;

28) Andrzej Brzeziecki, Małgorzata Nocuń, *Armenia. Karawany śmierci*;

29) Stanisław Brzozowski, *Legenda Młodej Polski*, *Kultura i życie*;

30) Szymon Bujalski, wybrane teksty poświęcone kryzysowi klimatycznemu i transformacji energetycznej, np. *Recepta na lepszy klimat*;

31) Michaił Bułhakow, *Mistrz i Małgorzata*;

32) Jessie Burton, *Miniaturzystka*;

33) Anna Burzyńska, *Nicland*;

34) Pedro Calderón de la Barca, *Życie snem*;

35) Albert Camus, *Dżuma*, *Obcy*, *Mit Syzyfa*, *Człowiek zbuntowany*;

36) Miguel de Cervantes, *Don Kichot*;

37) Gajusz Juliusz Cezar, *Wojna galijska*;

38) Sylwia Chutnik, *Smutek cinkciarza*;

39) John Maxwell Coetzee, *Hańba*;

40) Suzanne Collins, *Igrzyska śmierci*;

41) Joseph Conrad, *Jądro ciemności*, *Lord Jim*, *Smuga cienia*;

42) Pierre Corneille, *Cyd*;

43) Julio Cortázar, *Gra w klasy*;

44) Józef Czapski, *Na nieludzkiej ziemi*;

45) Anton Czechow, *Wiśniowy sad*, *Trzy siostry*, *Wujaszek Wania*, *Mewa*, krótkie formy prozatorskie, np. *Śmierć urzędnika*, *Dama z pieskiem*;

46) Józef Czechowicz, wybrane wiersze;

47) Jacek Dehnel, *Balzakiana*;

48) Paweł Demirski, *W imię Jakuba S.*;

49) Charles Dickens, *Ciężkie czasy*, *Wielkie nadzieje*;

50) Artur Domosławski, *Śmierć w Amazonii*;

51) Fiodor Dostojewski, *Biesy*, *Bracia Karamazow*, *Zbrodnia i kara*, *Łagodna*;

52) Elżbieta Drużbacka, wybrane wiersze;

53) Jacek Dukaj, *Wroniec*;

54) Friedrich Dürrenmatt, *Wizyta starszej pani*;

55) Umberto Eco, *Imię róży*, *Wahadło Foucaulta*, *Historia piękna* (fragmenty), *Historia brzydoty* (fragmenty);

56) Thomas Stearns Eliot, *Ziemia jałowa*;

57) Erazm z Rotterdamu, *Pochwała głupoty*;

58) *Etyka słowa. Wybór opracowań*, red. Jerzy Bartmiński i inni;

59) Eurypides, *Bachantki*;

60) Elena Fanailova, wybrane wiersze;

61) Luc Ferry, Clotilde Bruneau, Pierre Taranzano, *Iliada* (seria Świat mitów);

62) Magda Fertacz, *Trash Story*;

63) Jerzy Ficowski, *Cyganie na polskich drogach*, *Demony cudzego strachu*;

64) Julia Fiedorczuk, wybrane wiersze;

65) Ida Fink, *Wiosna 1941*;

66) Gustave Flaubert, *Pani Bovary*;

67) Aleksander Fredro, *Damy i huzary*, *Śluby panieńskie, czyli Magnetyzm serca*;

68) Max Frisch, *Homo Faber*;

69) Tadeusz Gajcy, wybrane wiersze;

70) Krzysztof Gawronkiewicz, Krystian Rosenberg, *Achtung Zelig! Druga wojna*;

71) Joanna Gierak-Onoszko, *27 śmierci Toby'ego Obeda*;

72) Zuzanna Ginczanka, wybrane wiersze;

73) Louise Glück, wybrane wiersze;

74) Dmitry Glukhovsky, *Metro 2033*;

75) Johann Wolfgang von Goethe, *Cierpienia młodego Wertera*, *Faust*;

76) Nikołaj Gogol, *Martwe dusze*;

77) Pola Gojawiczyńska, *Dziewczęta z Nowolipek*;

78) William Golding, *Władca much*;

79) Witold Gombrowicz, *Ferdydurke*, wybrane opowiadania z tomu *Bakakaj*;

80) Günter Grass, *Blaszany bębenek*;

81) Jacek Grębowiec, *Mówić i działać. Wykłady z pragmatyki języka*;

82) Mikołaj Grynberg, *Rejwach*;

83) Renata Grzegorczykowa, *Wstęp do językoznawstwa*;

84) Jarosław Grzędowicz, *Pan Lodowego Ogrodu*;

85) Abdulrazak Gurnah, *Powróceni*;

86) Wanda Hagedorn, Jacek Frąś, *Totalnie nie nostalgia. Memuar*;

87) Wanda Hagedorn, Ola Szmida, *Twarz, brzuch, głowa. Memuar graficzny*;

88) Yuval Noah Harari, *Sapiens*, *Homo Deus*, *21 lekcji na XXI wiek*, *Nexus*;

89) Julia Hartwig, wybrane wiersze, np. ze zbioru *Bez pożegnania*;

90) Seamus Heaney, wybrane wiersze;

91) Joseph Heller, *Paragraf 22*;

92) Michał Heller, Jerzy Stelmach, Bartosz Brożek, *Szkice z filozofii głupoty*;

93) Zbigniew Herbert, *Barbarzyńca w ogrodzie*, *Król mrówek*, wybrane wiersze, np. z tomu *Pan Cogito*;

94) Gustaw Herling-Grudziński, *Inny świat*, *Dziennik pisany nocą* (publikowany od 1971 r.; późniejsze części także po 1989 r.);

95) Susan Hill, *Albatros*;

96) Marek Hłasko, *Pierwszy krok w chmurach*;

97) Homer, *Iliada*, *Odyseja*;

98) Horacy, *Pieśni*;

99) Paweł Huelle, *Weiser Dawidek*;

100) Jacek Hugo-Bader, *Biała gorączka*;

101) Johan Huizinga, *Homo ludens*;

102) Aldous Huxley, *Nowy wspaniały świat*;

103) Henrik Ibsen, *Nora, czyli Dom lalki*, *Dzika kaczka*;

104) Kazimiera Iłłakowiczówna, wybrane wiersze;

105) Eugène Ionesco, *Krzesła*;

106) Jarosław Iwaszkiewicz, *Brzezina*, *Matka Joanna od Aniołów*, *Panny z Wilka*, *Dzienniki* (obejmują lata 1911–1980, wydawane w latach 2007–2011);

107) Maria Janion, *Niesamowita Słowiańszczyzna*;

108) Paweł Jasienica, wybrane eseje, np. *Polska Piastów*;

109) Miljenko Jergović, *Sarajewskie Marlboro*;

110) Michał Jędryka, *Ołowiane dzieci. Zapomniana epidemia*;

111) James Joyce, *Ulisses*;

112) Icchak Kacenelson, *Pieśń o zamordowanym żydowskim narodzie* (i poezja jidysz epoki);

113) Franz Kafka, *Proces*, *Przemiana*;

114) Włodzimierz Kalicki, *Zdarzyło się*;

115) Anna Kamińska, *Simona. Opowieść o niezwyczajnym życiu Simony Kossak*;

116) Sarah Kane, *Miłość Fedry*;

117) Ryszard Kapuściński, *Cesarz*, *Podróże z Herodotem*;

118) Jan Kasprowicz, *Hymny*, *Krzak dzikiej róży*;

119) Wolfgang Kayser, *Próba określenia istoty groteskowości*;

120) Eliza Kącka, *Strefa zgniotu*, *Wczoraj byłaś zła na zielono*;

121) Jan August Kisielewski, *W sieci*;

122) Katarzyna Kłosińska, *Co w mowie piszczy*;

123) Jan Kochanowski, *Odprawa posłów greckich*;

124) Leszek Kołakowski, *Jeśli Boga nie ma*, *Mini wykłady o maxi sprawach*, *O co pytają nas wielcy filozofowie*;

125) Maria Konopnicka, *Obrazki więzienne*, *Szpital żydowski w Warszawie*, krótkie formy prozatorskie, np. *Mendel Gdański*, *Martwa natura*, *Lalki moich dzieci*, *Bogu. Kartka z Tyrolu*;

126) Tadeusz Konwicki, *Mała Apokalipsa*;

127) Zofia Kossak-Szczucka, *Pożoga*;

128) Dorota Kotas, *Cukry*;

129) Urszula Kozioł, wybrane wiersze, np. ze zbiorów *Raptularz*, *Przelotem*;

130) Ryszard Koziołek, *Dobrze się myśli literaturą*;

131) Hanna Krall, *Zdążyć przed Panem Bogiem*;

132) Ignacy Krasicki, *Bajki i przypowieści*, *Hymn do miłości ojczyzny*, *Satyry*, *Monachomachia*;

133) Zygmunt Krasiński, *Nie-Boska komedia*;

134) Ryszard Krynicki, wybrane wiersze;

135) Grzegorz Kucharczyk, *Pierwszy holocaust XX wieku*;

136) Wojciech Kuczok, *Gnój*, *Czarna*;

137) Guus Kuijer, *Książka wszystkich rzeczy*;

138) Maria Kuncewiczowa, *Cudzoziemka*;

139) Milan Kundera, *Nieznośna lekkość bytu*;

140) *Lament świętokrzyski*;

141) Magdalena Lankosz, Joanna Karpowicz, *Anastazja*;

142) Małgorzata Lebda, wybrane wiersze;

143) Stanisław Jerzy Lec, *Myśli nieuczesane*;

144) *Legenda o świętym Aleksym*;

145) Stanisław Lem, *Solaris*, *Cyberiada*;

146) Michaił Lermontow, *Maskarada*;

147) Bolesław Leśmian, wybrane wiersze;

148) Hanoch Levin, *Requiem*;

149) Ewa Lipska, wybrane wiersze, np. ze zbiorów *Ja*, *Czytnik linii papilarnych*;

150) Józef Mackiewicz, teksty katyńskie, np. *Zbrodnia katyńska w świetle dokumentów*;

151) Maciej Malinowski, *Język niegiętki* (wybrany artykuł);

152) Thomas Mann, *Czarodziejska góra*;

153) Sándor Márai, *Żar* (I wyd. pol. 2000), *Krew świętego Januarego* (I wyd. pol. 2006), *Występ gościnny w Bolzano* (I wyd. pol. 2005);

154) Małgorzata Marcjanik, *Polska grzeczność językowa*;

155) Gabriel García Márquez, *Miłość w czasach zarazy*, *Sto lat samotności*;

156) Dorota Masłowska, *Między nami dobrze jest*, *Wojna polsko-ruska pod flagą biało-czerwoną*, *Inni ludzie*;

157) Elle McNicoll, *Iskry w mojej głowie*;

158) Jan Mencwel, *Hydrozagadka. Kto zabiera polską wodę i jak ją odzyskać*;

159) Adam Mickiewicz, *Dziady część II, III, IV*, *Oda do młodości*, *Sonety krymskie*, *Ballady i romanse*, *Liryki lozańskie*;

160) Jarosław Mikołajewski, *Wielki przypływ*;

161) Madeline Miller, *Kirke*;

162) Krystyna Miłobędzka, wybrane wiersze;

163) Czesław Miłosz, *Zniewolony umysł*, wybrane wiersze;

164) Kazimierz Moczarski, *Rozmowy z katem*;

165) Andrzej Frycz Modrzewski, *O poprawie Rzeczypospolitej*;

166) Bart Moeyaert, *Gołymi rękoma*;

167) Molier, *Świętoszek*, *Skąpiec*;

168) Kadia Mołodowska, *Spadek po pradziadku* (I wyd. pol. 2021);

169) Jan Andrzej Morsztyn, wybrane wiersze;

170) Sławomir Mrożek, *Baltazar*, *Na pełnym morzu*, *Tango*, *Śmierć porucznika*, *Wina i kara*;

171) Weronika Murek, *Feinweinblein*, *Wujaszki*, *Morowe*;

172) Wiesław Myśliwski, *Kamień na kamieniu*, *Widnokrąg*, *Traktat o łuskaniu fasoli*;

173) Vladimir Nabokov, *Lolita*;

174) Daniel Naborowski, wybrane wiersze;

175) Zofia Nałkowska, *Dom kobiet*, *Dzień jego powrotu*, *Medaliony*, *Granica*;

176) Rosa Navarro Durán, *Iliada. Wersja nie dla dorosłych*;

177) Pablo Neruda, *Wyznaję, że żyłem*;

178) Friedrich Nietzsche, *Narodziny tragedii*, *Tako rzecze Zaratustra*;

179) Cyprian Kamil Norwid, wybrane wiersze;

180) Ewa Nowak, *Orkan. Depresja*, *Bardzo biała wrona*;

181) Marek Nowakowski, wybrane opowiadanie z tomu *Raport o stanie wojennym*;

182) Yōko Ogawa, *Ukochane równanie profesora*;

183) Szymon Opryszek, *Woda. Historia pewnego porwania*;

184) Łukasz Orbitowski, *Inna dusza*, *Kult*;

185) George Orwell, *Folwark zwierzęcy*, *Rok 1984*;

186) Eliza Orzeszkowa, *Nad Niemnem*, *Cham*, wybrane krótkie formy prozatorskie, np. *A... B... C...*, *Pytania*, *Ogniwa*, *Czego na świecie szukał Smutek*, *Wesele Wiesiołka* oraz z cyklu *Gloria victis*, wybrana publicystyka, np. *Kilka słów o kobietach*, *Cnoty proste*;

187) Ferdynand Antoni Ossendowski, *Zwierzęta, ludzie, bogowie*;

188) Maria Pawlikowska-Jasnorzewska, *Gąsiornica*, *Baba-Dziwo*, *Szofer Archibald*, *Mrówki*;

189) Maria Pawlikowska-Jasnorzewska, wybrane wiersze;

190) Icchok Lejb Perec, *Cud chanukowy*;

191) *Pieśń o Rolandzie*;

192) Jerzy Pilch, *Pod Mocnym Aniołem*;

193) Witold Pilecki, *Raport z 1945 roku*;

194) Eliza Piotrowska, *Obczyzno moja*;

195) Anna Piwkowska, wybrane wiersze;

196) Platon, *Uczta* (fragmenty);

197) Jacek Podsiadło, wybrane wiersze;

198) Edgar Allan Poe, *Zagłada domu Usherów*, *Czarny kot*, *Złoty żuk*;

199) Halina Poświatowska, wybrane wiersze;

200) Marcel Proust, *W poszukiwaniu straconego czasu*;

201) Bolesław Prus, *Emancypantki*, wybrane krótkie formy prozatorskie, np. *Sen*, *Cienie*, *Pleśń świata*, *Widziadła*;

202) Bolesław Prus, *Kroniki* (fragmenty), wybrana publicystyka, np. *Najogólniejsze ideały życiowe*;

203) Aneta Prymaka-Oniszk, *Kamienie musiały polecieć. Wymazywana przeszłość Podlasia*;

204) Kazimierz Przerwa-Tetmajer, wybrane wiersze;

205) Stanisława Przybyszewska, *Sprawa Dantona*;

206) Jadwiga Puzynina, *U podstaw etyki mowy*;

207) Radek Rak, *Baśń o wężowym sercu albo wtóre słowo o Jakóbie Szeli*;

208) Władysław Stanisław Reymont, *Chłopi*, *Ziemia obiecana*;

209) Yasmina Reza, *Bóg mordu*;

210) Rainer Maria Rilke, *Elegie duinejskie*;

211) Adam Robiński, *Hajstry. Krajobraz bocznych dróg*, *Kiczery. Podróż przez Bieszczady*, *Puszcza domowa. Co kryje Kampinos*;

212) Zbigniew Rokita, *Kajś. Opowieść o Górnym Śląsku*;

213) *Rozmowa Mistrza Polikarpa ze Śmiercią*;

214) Tadeusz Różewicz, *Kartoteka*, *Białe małżeństwo*, wybrane wiersze;

215) Tomasz Różycki, *Dwanaście stacji*, wybrane wiersze;

216) Zyta Rudzka, *Ten się śmieje, kto ma zęby*;

217) Ola Rusina, *Morele rozkwitają nocą*;

218) Michał Rusinek, *Pypcie na języku*;

219) Michał Rusinek, Aneta Załazińska, *Jak się dogadać? Czyli retoryka codzienna* (lub inne wydania);

220) Magdalena Rybak, *Olśnienia. Chwile, które odmieniają*;

221) Jarosław Marek Rymkiewicz, *Juliusz Słowacki pyta o godzinę*, wybrane wiersze;

222) Andrzej Sapkowski, cykl *Wiedźmin* (cykl publikowany od 1986 r., większość tomów po 1989 r.);

223) Marjane Satrapi, *Persepolis*;

224) Éric-Emmanuel Schmitt, *Zazdrośnice*, *Napój miłosny*, *Marzycielka z Ostendy*;

225) Bruno Schulz, *Sklepy cynamonowe*;

226) Mikołaj Sęp-Szarzyński, wybrane wiersze;

227) William Shakespeare, *Hamlet*, *Makbet*, *Romeo i Julia*, *Sen nocy letniej*;

228) George Bernard Shaw, *Pigmalion*;

229) Warsan Shire, wybrane wiersze;

230) Henryk Sienkiewicz, *Ogniem i mieczem*, *Potop*, *Pan Wołodyjowski*, wybrana krótka forma prozatorska, np. *Latarnik*, *Sachem*;

231) Maciej Sieńczyk, *Przygody na bezludnej wyspie bądź inna dowolna praca*;

232) Isaac Bashevis Singer, *Dwór*, *Spuścizna*;

233) Israel Joshua Singer, *Bracia Aszkenazy*;

234) Barbara Skarga, *O filozofię bać się nie musimy*, *Człowiek to nie jest piękne zwierzę*, *Innego końca świata nie będzie*;

235) *Skarga umierającego*;

236) Tadeusz Słobodzianek, *Nasza klasa. Historia w XIV lekcjach*;

237) Tomasz Słomczyński, *Kaszëbë*;

238) Juliusz Słowacki, *Kordian*, wybrane wiersze;

239) Rachel Smythe, *Lore Olympus*;

240) Sofokles, *Antygona*, *Król Edyp*;

241) Aleksander Sołżenicyn, *Archipelag Gułag*;

242) Marzena Sowa, Krzysztof Gawronkiewicz, *Za dzień, za dwa* (seria Powstanie);

243) Marzena Sowa, Sylvain Savoia, *Marzi*;

244) Art Spiegelman, *Maus. Opowieść ocalałego*;

245) Filip Springer, wybrane reportaże publikowane w „Piśmie", w tym *Zmiana klimatu już tu jest*;

246) Edward Stachura, *Siekierezada albo Zima leśnych ludzi*;

247) Leopold Staff, wybrane wiersze;

248) Saša Stanišić, *Wilk*;

249) Andrzej Stasiuk, *Opowieści galicyjskie*;

250) John Steinbeck, *Grona gniewu*;

251) Beata Szady, *Wieczny początek. Warmia i Mazury*;

252) Mariusz Szczygieł, *Gottland*, *Kaprysik. Damskie historie*, *Nie ma*, *Fakty muszą zatańczyć*;

253) Władysław Szlengel, wiersze;

254) Wisława Szymborska, wybrane wiersze;

255) Marcin Świetlicki, wybrane wiersze;

256) Władysław Tatarkiewicz, *Historia filozofii* (fragmenty);

257) Eugeniusz Tkaczyszyn-Dycki, wybrane wiersze;

258) Olga Tokarczuk, *Prawiek i inne czasy*, *Dom dzienny, dom nocny*, *E.E.*, *Bieguni*, *Zgubiona dusza*, *Opowiadania bizarne*;

259) Lew Tołstoj, *Anna Karenina*, *Wojna i pokój*;

260) św. Tomasz z Akwinu, *Suma teologiczna*;

261) Julian Tuwim, wybrane wiersze;

262) Mark Twain, *Pamiętniki Adama i Ewy*;

263) Jan Twardowski, wybrane wiersze;

264) Leopold Tyrmand, *Dziennik 1954*, *Zły*;

265) Ingmar Villqist (Jarosław Świerszcz), *Noc Helvera*;

266) Kurt Vonnegut, *Kocia kołyska*;

267) Małgorzata Warda, *5 sekund do Io*;

268) Walt Whitman, *Źdźbła trawy*;

269) Marcin Wicha, *Proste rzeczy*, *Rzeczy, których nie wyrzuciłem*;

270) Anna Wierzbicka, *Moje podwójne życie: dwa języki, dwie kultury, dwa światy*;

271) Oscar Wilde, *Portret Doriana Graya*;

272) Stanisław Ignacy Witkiewicz, *Pożegnanie jesieni*, *Szewcy*;

273) Przemysław Wojcieszek, *Made in Poland*;

274) Karol Wojtyła, *Przed sklepem jubilera*;

275) Lauren Wolk, *Rok, w którym nauczyłam się kłamać*;

276) Wolter, *Kandyd*;

277) *Współczesny język polski*, red. Jerzy Bartmiński;

278) Wybrane przykłady polskiej piosenki artystycznej, np. Jacka Kaczmarskiego, Jonasza Kofty, Czesława Niemena, Wojciecha Młynarskiego, Agnieszki Osieckiej, Edwarda Stachury;

279) Wybrane wiersze i piosenki różnych autorów, w tym: Grzegorza Ciechowskiego, Fisza, Krzysztofa „Grabaża” Grabowskiego, Taco Hemingwaya, Huberta „Spiętego” Dobaczewskiego (Lao Che), Łony, Marii Peszek, Ryfa Ri;

280) Stanisław Wyspiański, *Noc listopadowa*, *Wyzwolenie*;

281) Adam Zagajewski, *Poeta rozmawia z filozofem*, *Solidarność i samotność*, wybrane wiersze;

282) Urszula Zajączkowska, wybrane wiersze;

283) Zofia Zaleska, *Zaniechanie*;

284) Jewgienij Zamiatin, *My*;

285) Gabriela Zapolska, *Ich czworo*, *Moralność pani Dulskiej*, *Kaśka Kariatyda*, *Pani Dulska przed sądem*, opowiadania z cyklu *Menażeria ludzka*;

286) Émile Zola, *Germinal*, *Nana*;

287) Stefan Żeromski, *Ludzie bezdomni*, *Przedwiośnie*, *Popioły*, *Siłaczka*, *Rozdzióbią nas kruki, wrony….*

Warunki i sposób realizacji

Realizacja podstawy programowej języka polskiego w branżowej szkole I stopnia powinna sprzyjać rozwijaniu umiejętności komunikacyjnych, czytelniczych, kulturowych i medialnych oraz przygotowywać uczniów do świadomego funkcjonowania w życiu osobistym, społecznym i zawodowym. Proces kształcenia należy organizować w sposób wspierający podmiotowość i sprawczość uczniów, ich samodzielność oraz odpowiedzialność za własne uczenie się.

Szkoła zapewnia dostęp do biblioteki, różnorodnych tekstów literackich, użytkowych, publicystycznych i medialnych oraz narzędzi cyfrowych. W procesie dydaktycznym wykorzystuje się zarówno teksty należące do dziedzictwa kulturowego, jak i utwory współczesne oraz materiały odnoszące się do codziennego życia i aktywności zawodowej uczniów.

Nauczyciel organizuje sytuacje edukacyjne rozwijające umiejętność komunikowania się, współpracy, argumentowania, krytycznej analizy informacji oraz rozwiązywania problemów. Zachęca uczniów do czytania, interpretowania i wartościowania różnorodnych tekstów kultury oraz stwarza im możliwość dokonywania wyborów dotyczących własnego uczenia się.

Istotnym elementem kształcenia jest rozwijanie kompetencji medialnych, obejmujących świadome korzystanie z informacji, rozpoznawanie dezinformacji oraz odpowiedzialne wykorzystywanie technologii cyfrowych.

Należy systematycznie udzielać uczniom informacji zwrotnej oraz stwarzać warunki do samooceny i oceny koleżeńskiej. Dobór metod, materiałów i form pracy powinien uwzględniać zróżnicowane potrzeby edukacyjne, możliwości i doświadczenia uczniów oraz umożliwiać każdemu uczestnictwo w zajęciach i osiąganie celów kształcenia. Zaleca

się integrowanie kształcenia polonistycznego z kształceniem zawodowym oraz innymi przedmiotami. Dobór tekstów kultury i organizacja procesu dydaktycznego powinny uwzględniać specyfikę zawodu oraz warunki szkoły.